

ENRÒNIES QUE PERDUREN

«A cas no desitja u que les coses siguen el més reals possible, però al mateix temps profundament suggerents o profundament reveladores d'unes àrees de la sensació diferents de la simple il·lustració de l'objecte que et proposes realitzar?

No és en això, al cap i a la fi, en allò que consisteix l'art?»

Francis Bacon

Allò que escric cada dia són paraules, i només alguna frase. Són anotacions que apuntalen els traços d'un dibuix, apunts de la raó que vull apressar en un moment donat. Escriure sol ser ratificar, d'alguna manera, un nou sistema de coordenades, després d'haver pensat –creat- amb les mans.

Retornant després d'un temps, veig com s'assembla entremesclar dibuix i paraula, doncs de vegades és víctima de l'efusiva fluïdesa de l'instant, entenent-se força enrevessat. Poques voltes, però. I quasi millor així, ja que alhora no queda ancorat, quan a la fi els conceptes rellevants romanen latents des de la gestació i s'impregnen d'altres matisos al llarg de la creació. Sempre imatge i text els faig anar acompanyats. Bé poden ajudar a explicar-la deixant clara una percepció o com a eina pròpia per a aclarir idees – fet i paraula.

A l'àmbit faller hi ha una gran manca d'escrits dels artífexs de les falles. Tal volta perquè el faller pareix el món de les evidències. O per això de parlar a la paret i la reverberació ensordidora. És una cosa que trobe a faltar, què *parlen* els artistes. I es reivindiquen clar, però sobretot amb la peça al carrer. Per a entendre l'obra d'un artista es fan imprescindible els seus escrits –a banda dels d'altres, completant perspectives- , car que aquest seria entés com a intel·lectual i *outsider*, però percep que només així es pot ser un veritable referent. O a cas no tenen cabuda a les Falles? Amb l'actual inèrcia

resulta un fet colpidor. Els raonaments d'Andreu Alfaro són brillants i contundentment impassibles, on s'arreglen els ítems per a entendre d'una manera genuïna la seua estètica. També ho són els d'Alfredo Ruiz. I Josep Renau, Hernández Mompó, Evarist Navarro o Arcadi Blasco. Ànimes preocupades de ser enteses i sentides. Això serà.

Només la reflexió conjunta ajudarà a consolidar altres estètiques. A realment posar-les en valor, incidint més en les obres que cremem i qui les fan, com i per què. És per això que la *crítica* a les Falles, des de les lletres, hi hauria d'entendre més en clau artística: d'estètica i filosofia, alhora que ja es fa àmpliament des de la història, la sociologia i la filologia, entre altres vessants.

A la fi de la seua vida, Italo Calvino, va escriure i desenvolupar en clau de conferència, una sèrie de valors, que proposava per a il·luminar el segle on actualment hi som. L'Exactitud era un d'ells i aquesta volia dir per a ell especialment tres coses. Primer de tot; un disseny de l'obra ben definit i ben calculat, segon; l'evocació d'imatges nítides, incisives, memorables, i tercer; el llenguatge més precís possible com a lèxic i com a expressió dels matisos del pensament i de la imaginació. Valors que li preocupaven i que no veia resolts, tot sabent que per a molts resultarien obvis, doncs creu que patia d'hipersensibilitat, tenint la impressió de què el llenguatge s'emprava de forma aproximativa, negligent i casual.

Com a Italo Calvino, jo també tinc eixa impressió i és una cosa que veritablement m'inquieta, que l'obra –les Falles– es perceba d'una manera terriblement provisional i pagana, fortuïta, desarrelada de tot el que és excel·lent pel que fa a l'estima implícita i d'evolució personal, amb la plena consciència del camí seguit per a fer-la aparéixer, amb l'interessant i pervers fet de la temporalitat. Això no obstant, el format és precís, inacabable, i és on cal posar l'èmfasi: la matèria es fa efímera, però no el sentiment. Recorde'm Ausiàs March, com la confrontació era el seu motor tel·lúric.

És el foc la clau transsubstanciadora. Transfigurativa als ulls. Fugint així de la pesadesa que les imposa la festa i alçant el vol. Un pes que notem arreu, al carrer, a les places o al seu voltant, i una manca d'oxigen i d'aire on alenar. Són la intolerància i la mediocritat. Però també les tanques, la publicitat, les terrasses invasives i el mobiliari

urbà. I més coses. Una costra que desllueix la Falla. I així és impossible una delitosa contemplació. Un emplenar-se de goig. De veritable follia fallera.

M'interessa, per això, mantenir una idea d'oasi. D'atemporalitat instantània en la qual cau el passejant, com un parany. Essent delicat per a combatre. Idea que roman inalterable abans de traure la falla al carrer. La immediatesa del nostre temps ho ha convertit tot en un assaig, resulta impossible realitzar una obra totalment acabada. És el capitalisme, la decantació cultural i el moment històric. Però malgrat tot, fa que l'obra artística, al complet de l'obra o artista, siga una continuïtat de recerca i més bé una obra en sí mateixa. Així doncs, a cada falla tracte, dins del format, d'investigar amb les formes, el color i el concepte. Últimament pose molta atenció a les vores, com a límits de les figures i com aquestes generen unes arestes que equilibren les convexitats, acompanyant i realçant les degradacions de colors, que guien la mirada. També un gran contrast entre les formes més xicotetes i les més grans, barrejant-se, com en una visió galàctica. Igual que els *detalls* es converteixen en elements essencials, com són els ulls, boques, o grafismes que ajuden a delimitar, enriquint els matisos per tot arreu.

El context resulta determinant. És allò que fixa des de la gènesi creativa un seguit de cromatisme compositiu i de desenvolupament plàstic.

Context pel que fa a l'espai físic, plaça, passeig, carrer o descampat – variacions on actualment plante, sent cadascuna d'elles altament diferents i de gran contrast. Però també vers a la seua història com a col·lectiu, i a la fi, allò que a mi em transmet d'experiència personal, de relacions i d'imaginari. Evidentment el factor econòmic condiona cadascuna de les obres, consciència de la qual molts manquen, fallers i no fallers, fet que no ajuda a elevar el nivell de qualitat que veiem després, cobrint-nos el present i el futur d'una gran incertesa. Açò ens condueix a tots a la multidisciplinarietat i l'obertura d'altres camins, tenint en compte que podem deixar algun dia l'irònic patrimoni immaterial, o ser apartats d'ell.

I com deia adés, recrear l'atmosfera d'oasi, resulta un defugir de la banalitat o de l'estridència circumdant. Una evasió, si menys no. A la fi, vull mostrar un món imaginari, personal i poètic. Un plantejament difícil enmig d'un *usar i tirar*, o de traure al carrer i

cremar qualsevol cosa, on tot és ja un tràmit, cosmètic, desvaloritzant el que és l'essència de la festa, la Falla.

Com a artista plàstic, trobe que l'obra d'art ha de recollir-ho tot, sense necessitat de paraula ni d'altres romanços, que constrenyen, i fins i tot tanquen la percepció. Aquesta, ha d'apel·lar directament als sentits i a l'ànima. Però també trobe l'estètica necessària i la reflexió ha de plasmar-se, i encara resulta més imprescindible quan parlem d'un format *popular*, o *sig*, ha d'ajudar a la comunicació. Amplificar-la, és clar. Tenint present les inèrcies, es podria fer un aproximat paral·lelisme amb aquell conegut aforisme de l'excels Joan Fuster "els llibres no supleixen la *vida*, però la *vida* tampoc no supleix els llibres".

És per això, que actualment, el procés creatiu o de disseny en les falles que els últims anys estic realitzant tenen eixe element concloent. La paraula. No només pel que fa als títols, sinó també al seu ús en la narració i pel que fa a la idea de Falla. Aquestes variacions del format a les que em referisc, en són tres. La primera podria anomenar-se clàssica, del tarannà més purament faller, tradicional, és el model hegemònic, són obres amb poemes i versos. La segona m'interessa especialment, només paraules i mots, solts, enmig dels ninots, arrepleguen tot allò important que s'hi plasma a la falla, són una constel·lació de conceptes, s'exigeix potser més al receptor, ja que a la seua ment ha de compondre una o dues frases, però no cal més, i és on cadascú n'extrau una experiència bellament particular. I l'altra és un text, explicatiu, en prosa, que faig emprar més a les Falles d'un tall major d'avantguarda. En aquest últim mode la Falla i el *cartell* es troben a una distància important, el text és *opcional* per al visitant però, tot i que expandeix i magnifica l'obra.

I és la Falla de La Punta el lloc adient per a aquesta última, sent especial. Conjuntament amb Albert Ferrer, hem establert un diàleg estètic, d'investigació purament artística, desbaratant l'hermenèutica ordinària. Des de diferents camins, *caminots* i senders –metafòrics i no- desconeguts s'aplega a una cruïlla on hi és possible la reflexió filosòfica, allí, en una Falla enmig de l'Horta de València. Vivaç i melangiosa. Amb la flaire mediterrània entrant pel port i l'enrenou llunyà de la ciutat. Ací ja no és

purament la percepció d'oasi, d'altres indrets, més urbans si escau. Sinó la plena harmonia deguda a l'aura que emana la Falla, amb l'espai i la seua gent.

Són aquestes excepcions holístiques les que caldria donar suport, i això tracte de plantejar. Això sí, des d'una distància prudencial, quasi monàstica, doncs per a mi l'art requereix sobretot soledat, d'oració, reflexió i d'un indispensable i cert hermetisme al taller. Una altra cosa, ben diferent, és el carrer.

Interpretacions i propostes que són un regal a l'abast de tothom. I promoure'n de noves, per a oxigenar-se i no fossilitzar-se, encara més si cap. Altres percepcions que hui només trobem pràcticament des de la individualitat, també en alguns casals, i això es pot apreciar a certs llibrets, però alguns se n'obliden de la Falla, i llavors no resulta coherent.

Cal incentivar visions, sensacions, per tal de garantir la qualitat i coquetejar amb els talents. Patèticament, sempre persisteix una esperança, i aspira a una riquesa festiva on tinga cabuda l'hedonisme formós.

Aprofitem-nos d'eixa lleugeresa que ens aporta el foc, l'alé còsmic, espurna que és també matèria de nous mons.